TRANSZFORMERSZ-MADELEINE

Cikk

2024-03-26

Cserna Endre

A tavaly év végén elhunyt Vera Molnár előtt tisztelgő, két részre osztott (Molnár alkotásait és nemzetközi művészek reflexióit is felvonultató) kiállítás egy olyan képzőművészeti irányzat úttörőjének a háború utáni formatív évtizedeket átívelő munkásságát mutatja be, amely irányzat lényegében már felszámolta önmagát, talán pontosabban fogalmazva: a megsemmisülésig szétaprózódott, és ilyen módon magától értetődővé vált. Ez a legérdekesebb kanonizációs folyamat, ami egy alkotóval megtörténhet, viszont az œuvre-re reagáló kortársak keveset tudnak hozzátenni a „konceptualizmussal flörtölő anarcho-konstruktivizmushoz".

Az a számítógépes (vagy algoritmikus, vagy elektronikus, vagy digitális, vagy generatív, vagy szoftveres, vagy multimediális, vagy hibrid, vagy újmédia, vagy virtuális – bár e kategóriák enyhén eltérhetnek egymástól –, ahogy tetszik) művészet, amelyet a magyar-francia alkotó már az ötvenes évektől, először kombinatorikus alapon, majd a hatvanas évektől komputeres algoritmusok által tervezett grafikáival gyakorolt – az untig ismételt *elektronikus eszközök elterjedésével* – szinte már nem is megkülönböztetett kategória vagy irányzat a progresszív kortárs művészetben. Csupán széles körben alkalmazott *módszer*. Molnár alkotói szemlélete nemcsakhogy együtt haladt a technológiai avantgárddal, hanem hozzáállása azóta normává vált. Ebből a szempontból is remek adaléka a tárlatnak a külön teremben vetített portréfilm, amelyet a Franciaországban élő magyar dokumentumfilm-rendező, Horváth László készített. A film közelről mutatja be a művész maga által létrehozott szisztémákban kiteljesedő gondolkodásmódját, és a "gépies tervszerűséggel" elsőre talán ellentétesnek tűnő, ezért meglepő, felszabadult személyiségét.

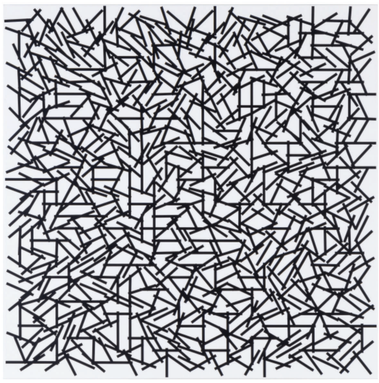

Vera MOLNAR: Lent Mouvement Giratoire (Lassú forgó mozgás | Slow Circular Motion), 1957–2013 akril, vászon | acrylic on canvas; 80 x 80 cm egyenként | each © az MNB Arts & Culture jóvoltából | © Courtesy of the MNB Arts & Culture

Másfelől, a kiállítás azt is – keserűen és céljával ellentétesen – bizonyítja, hogy a mindent bekebelező algoritmus-kapitalizmusban (amely olyan mértékben omnipotenssé vált, hogy részletezni is felesleges) mondhatni "megfagytak" a hagyományos tudásformák, és bár új technológiák bizonyosan létrejönnek még és a *fejlődés soha nem ér véget*, új gondolati struktúrák, szellemi növumok vagy megvalósult előörsök *ebben* a keretrendszerben már nem felfedezhetők. Bár ez nem jelenti azt, hogy más aspektusok vagy dimenziók ne lennének elérhetőek és meghódíthatóak a modernista logikákon túl vagy kívül, de ezt a válságot még bizonyára szoknia kell mindannyiunknak. Így a tárlat második, reflektív etapja hiába mutat be Molnárra reflektáló vagy stílusát utánzó alkotásokat, azokról vagy nehéz eldönteni, hogy mit is keresnek Molnár *nyomában*, vagy abba a hibába esnek, hogy Vera Molnár munkáinak csak egészen meglepően fantáziátlan digitálformalista *lehívetései*, amelyek nem mondanak lényegében semmit, nem tesznek hozzá a nagyon is mozgásban lévő életműhöz vagy legalább annak emlékéhez. Intellektuálisan mozdulatlannak látszanak, így velük szemben az értelmünk is mozdulatlan marad. Kivételként lehet említeni talán aurèce vettier olajfestmény-triptichonját (aurèce vettier: *Tisztelgés Vera Molnar előtt*), amely értő módon kezeli a mesterséges intelligencia alkalmazását a hagyományos médiumok területén. Viszont 2023-as, Vera Molnárral közös kiváló alkotásuk (*AD.VM.AV.IA, on the other side of the polyhedron, 1514-2023*), amely Albrecht Dürer *Melankóliájának* híres-rejtélyes polihedronját forgatja körbe, sajnálatosan nem szerepel a tárlaton.

aurèce vettier: Tisztelgés Vera Molnar előtt, 2024

A kiállítás újabb demonstrációja annak, hogy az az európai vagy transzatlanti modernista hagyomány, amelynek utolsó nagy korszakába Molnár is illeszkedik, önmaga bevett stratégiái mentén nem folytatható és lehetetlen kurátori küldetés ráfüzni kortársnak nem mondható, de mindenesetre újonnan készült, hasonló alkotásokat a napjaink posztdigitális és nem mellesleg posztgender, poszthumán, posztigazság, stb. intellektuális vonulatainak és trendjeinek művészeti környezetében. Nem beszélve arról, hogy ezekbe Vera Molnár munkái retrospektíve is jobban illeszkednek, *kortársabbak*, mint a tárlaton előtte tisztelgők legtöbb munkája. A perifériáról a centrumba emigráló, de ezt a problémás dichotómiát meghaladó, a tradicionálisan maszkulinnak titulált informatika és programozás környezeteiben új, interdiszciplináris és tudományos alkotói utakat kereső, a hagyományt metodikus elrugaszkodási pontként kezelő női művész praxisa energikusabb, naprakészebb benyomást kelt ma és előremutatóbb, mint *100 négyzet együttese* vagy egy retrofuturista videójáték-vetítés, hiszen Molnár vizuális megformáltságában elegánsan neutrális, konceptualista és konstruktivista szellemiségét nem áldozta fel a technológiai látványosságok szuggesztív és divatos digitális élményvilágáért.

Vera MOLNAR: A kör négyszögesítése | Squaring the Circle, 1962–1964 olaj, vászon | oil on canvas; 110 x 110 cm © az MNB Arts & Culture jóvoltából | © Courtesy of the MNB Arts & Culture

À la recherche de Vera Molnar - Vera Molnár művei és kortárs reflexiók

Ludwig Múzeum, Budapest
Kurátorok: Richard Castelli, Máté Zsófia
2024. február 10. – április 14.

A cikkben jelöletlenül idézek Marcel Prousttól.

Vera Molnar – Cézanne nyomában

A Szépművészeti Múzeum elkezdte a ráhangolódást a jövőre nyíló Cézanne-kiállításra, ami a Van Gogh-tárlat örökébe léphet a rekordkiállítások sorában. Az első kedvcsináló az impresszionista teremsorba ékelt Vera Molnar/Cézanne című kabinetkiállítás.

Elhunyt Vera Molnar képzőművész

© 2026 Artmagazin - Minden jog fenntartva.